HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו [א]וכן ג' לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראיהן כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו ר' יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה (א) הא מיבעיא בעי לה רב פפא דבעי רב פפא רב תני חסר קורטוב ברישא אבל שלשה לוגין לתנא קמא פסלי ואתא ר' יוחנן למימר הכל הולך אחר המראה ורב (ב) אומר כר' יוחנן בן נורי או דלמא [ב]רב לא תני חסר קורטוב ברישא ור' יוחנן בן נורי כי פליג אסיפא הוא דפליג ורב דאמר כדברי הכל לרב פפא מיבעיא ליה לרבא פשיטא ליה [א]אמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרת [ג]לה ניהלן והכי אמרת ניהלן דרב לא תני חסר קורטוב ברישא ורבי יוחנן אסיפא פליג ורב דאמר כדברי הכל ואמר רב יהודה אמר רב [ג]חבית מליאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לשלשה לוגין שלא יהו במקום אחד ודוקא לים הגדול דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא תניא נמי הכי חבית מליאה יין שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לשלשה לוגין שאובין שלא יהו במקום אחד [ד]וכן ככר של תרומה שנפל שם טמא מאי וכן מהו דתימא התם אוקי גברא אחזקיה הכא אוקי תרומה אחזקה קמ"ל: **מתני'** [ג]מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין דברי ר' מאיר וחכ"א [ה]כל המשלם אינו לוקה מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין לוקין שמונים משום [1]לא תענה ברעך עד שקר ומשום [2]ועשיתם לו כאשר זמם דברי ר' מאיר וחכ"א [ו]אין לוקין אלא ארבעים: **גמ'**

בשלמא

חסר קורטוב גרסינן הכא ברישא ובסיפא: **לא פסלוהו.** משום דחסרו קורטוב אבל אי הוו מעיקרא שלשת לוגין שלמים ונפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין פסלוהו. והא דתני רבי חייא הורידו את המקוה כי האי תנא סבירא ליה: **לא פסלוהו.** טעמא דסיפא נמי משום דחסר קורטוב הוי וגבי יין נמי הוי מצי למיתני כי האי גוונא ברישא וניתנייהו בחדא בבא הכי שלשת לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין או חלב בין שמראיהן כמראה מים בין שמראיהן כמראה יין לא פסלוהו אלא כי אורחא דמילתא קתני להו שהיין שהוא אדום הופך את המים ממראיהן אבל החלב אין דרכו להפוך את מראיתן: **הכל הולך אחר המראה.** וגבי יין אפילו הוו מעיקרא שלשת לוגין שלמין כיון דמראיהן כמראה יין לא פסלוהו. ורב כוותיה סבר ליה וגבי חלב אע"ג דמעיקרא חסר קורטוב הוו משלים להו חלב: **והא מיבעיא בעי לה כו'.** אהא (ג) פרכינן דאוקימנא לרב כרבי יוחנן בן נורי ולא כרבנן: **דבעי רב פפא.** רב דאמר לעיל לא פסלוהו היכי תני מי תני חסר קורטוב ברישא ואי הוו שלמים פסלו ודלא כרב ואיהו דאמר כר' יוחנן או דלמא רב לא תני ברישא חסר קורטוב ואמרה למילתיה דלעיל אפילו כרבנן דרבנן תרוייהו בעו שיעורא וחזותא ורב דאמר כדברי הכל דכולי עלמא חזותא מיהת בעינן: **לרבא פשיטא ליה.** דרב תני חסר קורטוב ברישא דלא בעי תנא קמא אלא שיעורא ורב דקפיד נמי אחזותא כר' יוחנן בן נורי אמרה למילתיה: **אמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא.** תלמידו של רב יהודה אני ולא שמעתי מפיו שמועה זו דאמרן לעיל[ד] בשמיה ג' לוגין מים שנפל לתוכן כו': **א"ל אביי כו'.** רב יוסף חלה ושכח תלמודו[ה] והיה אביי מזכירו מה שקיבל הימנו: **ואת אמרת ניהלן.** כששנית משנה זו אמרת לנו עליה ההיא מימרא דרב יהודה אמר רב ופירשת לנו דרב לא הוה תני חסר קורטוב ברישא ואמר למילתיה לדברי הכל: **הטובל שם.** באותו מקום: **לא עלתה לו טבילה.** שמא כל מים שהיו בחבית עומדים יחד ושמא בא זה ראשו ורובו במים שאובין וזה אחד מן הפוסלין את התרומה[ו]: **אי אפשר לשלשת לוגין כו'.** לא גרסינן דהא ודאי אפשר. אלא חיישינן לשמא וסיפא דמילתא מוכחא דמשום שמא הוא דאמרינן לקמן טעמא משום דמוקמינן גברא אחזקיה: **תניא נמי הכי.** דחיישינן בים הגדול למשקין הנופלין בו שהם עומדים במקומם: **חבית של יין** גרסינן בברייתא והכי גרסינן בתוספתא (דמקואות פ"ה ה"ט): **וכן ככר של תרומה שנפל שם.** אחר שטבל זה ועלה: **טמא.** שמא היין עומד במקומו ונטמא מחמת האדם וחזר וטימא את הככר: **מאי וכן.** פשיטא כיון דחיישת לשמא היין עומד במקומו איכא למיחש שנטמא הככר: **מהו דתימא.** אף על גב דלגבי טבילה חיישינן לגבי ככר לא חיישינן דהא מילתא ספיקא היא אי קאי יין בדוכתיה אי לא וגבי גברא הוא דאמרינן לא עלתה לו טבילה אוקי גברא אחזקיה[ז] והוא טמא היה ובטבילת ספק אתה בא לטהרו אל תטהרנו מספק והכא נמי אוקי תרומה אחזקה והיא בחזקת טהורה קיימא קמ"ל: **מתני' שלא השם המחייבו מלקות מחייבו תשלומין.** מלקות משום לא תענה ותשלומין משום כאשר זמם: **השם.** המקרא: **כל המשלם אינו לוקה.** דכתיב כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות. ובמסכת כתובות (דף לב:) מקשינן ונימא כל הלוקה אינו משלם וילקו כל הזוממין ולא ישלמו ומשנינן בפירוש רבתה תורה עדים זוממין לתשלומין ויליף לה התם: **אין לוקין אלא ארבעים.** משום כאשר זמם אבל משום לא תענה לא לקי כדמפרש בגמרא: **גמ'**

מוציא

אמר רב יהודה אמר רב חבית מלאה מים. כך גיר' הקונטרס וקאמר לא עלתה לו טבילה משום מים שאובין ולא נראה דהא מדשוי להו השקה כמחוברים לטהרם מטומאה הוא הדין לענין טבילה נמי ועוד דאמרינן בנדה (דף יח: ושם) מטבילין כלי על גבי מימיו לטהרו והיכי סלקא ליה טבילה לגו מנא הא המים שבתוכו שאובין ולא מיערבי והשקה בעלמא[ח] עדיף להו אלא ודאי נעשין מחוברין גם לענין טבילה לכך נראה דגרסינן במילתיה דרב יהודה חבית מלאה יין ולכך לא עלתה לו טבילה דמי הים קוו וקיימי ושמא עדיין הוא לבור ועומד במקומו (ד) ואיסור ניכר וטובל ביין אבל נהרא בעלמא לא דודאי מתערב במים ואז לא היה בעין ועלתה לו טבילה ומיירי ביין לבן שאינו משנה מראית המים דאי ביין אדום ניחזי אם שינה מראית המים אם לא: **תניא** נמי הכי חבית מלאה יין. וגם רש"י לא גרים הכא מים כי אם יין דאם לא כן מאי קאמר וכן ככר של תרומה שנפל לשם טמא (ה) והא [ט][אפי'] בעינייהו ולא נתערבו מ"מ אינה מקבלת טומאה (וטהרה) [דטהרו] בהשקה דהרי הם מחוברין למקוה והכי תנן בנדה (דף יח:) מטבילין כלי ע"ג מימיו לטהרו:

לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין. פי' (ו) מקרא דמביאן לידי מכות דהיינו מלא תענה אינו מביאן לידי תשלומין אלא מקרא ועשיתם לו כאשר זמם ומש"ה לוקה ומשלם משמע דאי ליכא אלא חד קרא אינו לוקה ומשלם וקשה הא אמרי' בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף צא. ושם) החוסם פי פרה לדוש בה לוקה ומשלם אע"ג דליכא אלא חד לאו דלא תחסום לכך פירש ה"ר מאיר מבורגוני דה"ק שלא השם המביאן לידי מכות (ז) אינו צריך להביאן לידי תשלומין דתשלומין לא בעו אזהרה דאי בעו אזהרה ודאי לא לקי דלא למלקות אתא כי אם לתשלומין כדאמרינן (לקמן דף יג:) לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו אלא לא בעו אזהרה דליכא אזהרה בשן ועין וכתיב שלם ישלם בלא אזהרה הלכך לא תענה למלקות אתא וכן בהך דלא תחסום ע"כ דאזהרה דלא תחסום לא אתיא אלא למלקות דתשלומין ממילא נפקא דכיון דאינו רשאי לחסום דין הוא שישלם מה שראויה לאכול באותה שעה דליכא למימר דאזהרה אתא לממון ולא למלקות דאם כן לכתוב קרא בלשון עשה האכל שור בדישו ושמענא שפיר דאם לא האכיל חייב אלא ע"כ אזהרה כי אתא למלקות אתא:

בשלמא

מסורת הש"ס

א) [עירובין י. וש"נ], ב) כ"א לן, ג) כתובות לב:, ד) [ג:], ה) [כדאיתא בנדרים מא.], ו) [שבת יג:], ז) והוא בחזקת טמא רש"ל, ח) נ"ל טריף, ט) גיר' רש"א,

תורה אור השלם

1. לֹא תִּרְצָח לֹא תִּנְאָף לֹא תִּגְנֹב לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר:
שמות כ יב

2. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ:
דברים יט יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' המראה והא מיבעיא: (ב) שם ורב דאמר כר' יוחנן: (ג) רש"י ד"ה והא כו' אהא פריך דאוקימנא: (ד) תוס' ד"ה אמר וכו' במקומו ואינו ניכר: (ה) ד"ה תניא וכו' טמא דאע"פ דהוו בעינייהו וכו' מ"מ הככר אינה מקבלת: (ו) ד"ה לוקין וכו' פי' רש"י מקרא: (ז) בא"ד מכות מביאו לידי תשלומין כלומר אינו צריך:

מוסף רש"י

ומראיהן כמראה יין כו' לא פסלוהו. דאע"ג דאיכא ג' לוגין שלמים, כיון דחזותייהו דחמרי לא פסלי (חולין כו.). **שנפל לתוכן קורטוב חלב.** שאינו דוחה את מראה המים, ומראיהן כמראה מים. כיון דליכא שיעורא במיא לא פסלי, דרבנן תרתי בעו, שיעורא וחזותא (שם). **הכל הולך אחר המראה.** דכי היכי דאזלת ברישא בתר חזותא ואמרת לא פסלוהו, סיפא נמי זיל בתר חזותא ואימא פסלוהו (שם). **לא שמיעא לי הא שמעתא.** דרב יוסף תלמידו דרב יהודה שהוא תלמיד של רב ושמואל, וחלה רב יוסף ונעקר תלמודו, וכשהיה שומע מימרא דרב ושמואל ואינו נזכר לאותה שמועה, מתמיה ולאו תלמידו של רב יהודה אני ולא אמר לי שמועה זו ואביי תלמידו מזכירו (נדה לט. ע"פ נדרים מא.). **את אמרת לה ניהלן.** קודם חולייך (נדה לט.). **שלא השם המביאן לידי מכות כו'.** המקרא המביאו לידי מלקות אינו מביאו לתשלומין, מלקות מלא תענה, תשלומין מכאשר זמם, וכיון דשני שמות הן חייב על שניהם (כתובות לב:).

עין משפט נר מצוה

כד א ב מיי' פ"ז מהל' מקואות הלכה יא סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רא סעיף כג:

כה ג מיי' שם הל' ח [נ"ל פ"ו הל' י] סמג שם:

כה ד [שם]:

כו ה מיי' פי"ח מהל' עדות הל' א ופי"ח מהלכות סנהדרין הלכה ב טוח"מ סי' לח:

כז ו מיי' פי"ח מהל' עדות הל' א סמג עשין קי:

רבינו חננאל

[חסר קורטוב] מים שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה היין ונפלו למקוה לא פסלוהו. ג' לוגין חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב חלב והרי מראיהן כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו ר' יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר הנראה: ואקשינן. איני דפשטה רב כר' יוחנן בן נורי ור' חייא כרבנן והא רב פפא מיבעיא הוה בעי לה (ואמר) והוה אמר רב ברישא דמתני' הכי תני לה ג' לוגין מים חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב יין לא פסלו המקוה הא ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין פסלי המקוה ור' יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר הנראה וכיון שמראיהן כמראה יין אע"פ שנפל לתוך ג' לוגין לא פסלו המקוה ורב דאמר כר' יוחנן בן נורי או דלמא רב מתניתין ג' לוגין שנפל לתוכן קורטוב יין לא פסלו המקוה תני לה ורב דאמר לדברי הכל ור' יוחנן בן נורי בחלב הוא דפליג ואסיפא דקתני ג' לוגין חסר קורטוב הוא דפליג אבל אריש מודה. ואמרינן רב פפא הוא דמיבעיא ליה אבל רבא פשיטא ליה. וראינו משניות מדוקדקות שאין כתוב בהן ברישא דמתניתין חסר קורטוב א) וקיימא לן כרב לדברי הכל ב). קורטוב מפורש בהמוכר את הספינה (דף צ.) שהוא חלק א' מח' בשמינית: רב יוסף כשחלה איעקר ליה תלמודיה ושכח ממנו לפיכך היה אומר לא שמיעא לי הא שמעתא וכך מפורש בנדרים: אמר רב חבית מליאה מים שנפל לים הגדול הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה לפי שאי אפשר ג) לג' לוגין מים שלא יהיו במקום אחד. ותניא כוותיה. ודווקא בים הגדול דקוו וקיימי מיא אבל בנהרות דמשכי לא. תניא בתוספתא ד)חבית שנשברה בים ומרא' אותו מקום כמרא' יין הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה ולא עוד אפילו נפל שם ככר של תרומה טמא: מתני' מעידנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין דברי ר' מאיר. פי' לוקין שעברו על לא תענה ומשלמין מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם. וחכ"א כל המשלם אינו לוקה

א) וכן פי' כל המפרשים דמתני' ועי' תוס' רע"ק שם ועי' בתוס' שנ"ך כאן: ב) נראה שכוון רבינו בזה דאין הולכין אחר המראה רק בנפל לתוכן יין דאתיא כד"ה אבל בסיפא קיי"ל כת"ק דאין הולכין אחר המראה וכן פסקו הפוסקים: ג) עי' ריטב"א: ד) עיין בחי' הרמב"ן שכתב וכן ר"ח הביא זו התוספתא כאן בלשונה וכו' אלא שאין זה מחוור בעיני וכו':